



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo-//nis Episcopi Hal-//berstattensis De  
Chri//stianarum rerum memoria li-//bri decem**

**Haimo <Halberstadensis>**

**Coloniae, 1531**

**VD16 H 224**

Liber VII.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-29805**

RERVM MEMO. LIB. VII.

CORNELIVS: Quo tēpore Nouatus Cypriani  
episcopi presbyter exurgit. hic à iuuentute spiritu im-  
mundo vexatus cum tempus à domino apud exorci-  
stas consumpsisset, ægritudinem incurrit grauem, ita  
vt desperaret: vnde & iacens in lecto pro necessitate  
aqua perfusus est, nec reliqua in eo quæ baptizati cō-  
sequi solent, solenniter adimpleta sunt, vnde & spiri-  
tum sanctum nūquam potuit promereri. Hic Romā  
ueniens elatione tumidus, spem salutis penitus etiam  
si digne pœnituisset nouo dogmate conat lapsis adi-  
mere. Ex quo & princeps efficitur hæreticorum No-  
uatianorū, qui ab ecclesia separati, nouo nomine ca-  
tharos, id est, mundos se appellauerunt. Ob quā rem  
concilium sacerdotale celeberrimum in vrbe  
Roma congregatur, cuius acta con-  
ciliij sequens libellus ex-  
plicabit.

• D • HAYMONIS •  
EPISCOPI HALBERSTAT.

liber VII. Cap. .I.



Edente itaq; Cornelio pontifice cū  
episcopis lx. numero, totidemq; p-  
sbyteris & plurimis diaconibus con-  
tra Nouatianorum hæresim disseri-  
tur vigilanter, statuiturq; suffragan-  
tib<sup>9</sup> vtriusq; paging testimonijs, eos  
qui lapsi fuerant, curandos esse, & fomentis pœnitenti-

## HAYMO DE CHRISTIA.

tiæ medicandos, & Nouatum nihil habentem charitatis fraternæ cum reliquis sequacibus eius ab ecclesia sequestrari. Extrat de his epistola Cornelij ad Fabianum Antiochenum episcopum, & libellus Cypriani magnificentissime editus, quo & lapsos confortat, & contradicentes anathematizat.

DECIVS regnat annis duobus & tribus mensibus. Cap. II.

**I**Nterea Decius duobus nec integris annis functus imperio, cum filijs pariter occiditur. Quo tempore fertur etiam obisse Origenem, cum plenus esset dierum, & pene septuagenarius. Tunc Gallus cum Volufiano filio suo obtinet imperium. Cuius cum regnum floreret in initio, & cuncta ei ex sententia cederent, ad exemplum Decij sanctos viros qui pro parte regni eius deo supplicabant, persecutus est, cum quibus & prosperitatem suam & pacem fugauit. Per idẽ tempus quæritio oritur in Africæ partibus, de hæreticis rebaptizandis vel non, sed Cornelio cæterisque occidẽtalibus episcopis manet potius hæc sententia, post abiectionem dogmatis, sola eos manus impositione purgandos.

CORNELIVS sedit annis circiter tribus. Cap. III.

**I**Gitur Cornelio per martyrium consummato, Lucius succedit: quo solis mensibus octo functo apostolatu, Stephanus leuatur in antitistẽ, qui de non rebaptizandis hæreticis similem Cornelio fert sententiam.

Caput. .IIII.

RERVM MEMO. LIB. VII.

**E**O tempore Dionysius Alexandriae antistes famosus habetur, qui multa & varia scribens, instructionum nobis & doctrinae copiosam materiam dereliquit. Extat huius ad Stephanum Papam epistola, de multis ecclesiasticis differens causis. Extant & eius literae, quas contra Sabellianam haeresim persecutus est, quae suo tempore exorta est, plena blasphemiarum in deum patrem & dominum nostrum Iesum Christum, negans esse verum filium, nec primogenitum omnis creaturae, simul & spiritus sancti auferens intellectum.

GALLVS imperator regnat duobus annis nec integris. Cap. V.

**I**Nterea Gallus imperator moritur, Valeriano succedente cum filio Galieno. Stephanus diem obiit.

XYSTVS episcopus eligitur.

Caput VI.

**V**alerianus maxime persequitur Christianos, cum tamen primum benignus fuerit & humanus, postmodum vero seductus per quendam magicæ artis magistrum, & principem magorum Aegyptiorum. De huius persecutione Dionysius scribit in diuersis operibus suis, in quibus narrat præclara gesta martyrum, & suam ipsius persecutionem meminit, & cuiusdam Asterij inter sanctos martyres clarissimi viri & urbis Romæ senatoris. Accidit hunc aliquando apud Cæsaream Philippam famosissimo huic spectaculo adesse, quod ibi certa & solenni die immolabatur victima ad radicem montis, & arte quadam demonis nusquam comparere tolli in caelum agentibus credebatur. Tunc Asterio humanos mise

E

## HAYMO DE CHRISTIA.

rante errores, & pro his ad deum valde supplicante,  
 subito victima conspectibus omnium redditur, nec  
 vltra in locis illis hic extitit error. Huius vrbis ciuem  
 fuisse aiunt mulierem illam, quæ à saluatore nostro à  
 profluuio sanguinis sanata est, domusq; eius nunc in  
 ea ostenditur. Pro foribus eius domus basis quædam  
 in loco editiore monstratur, in qua mulieris illius ve  
 lut genibus saluatoris prouolutæ palmasq; supplicite  
 tendētis imago, ære videt exp̄ssa. Astat vero alia ære  
 nihilominus fusa statua, in habitu viri stola capite cir  
 cundati, & dexterā mulieri porrigētis. Cuius ad pedē  
 statuæ & basis herba q̄dam specie noua nascit: quæ cū  
 exorta fuerit, exrescere solet vsq; ad fimbriam stolæ  
 illius ærei indumēti, quā cū maxime summo vertice  
 herba crescens cōtigerit, vires inde ad depellēdos oēs  
 languores morbosq; conquirat, ita vt quæcunque fu  
 erit infirmitas corporis, haustu exiguo madefacti gra  
 minis depellatur, nihil omnino virium gerens, si ante  
 quam fimbriæ summiratem contigerit, decerpatur.  
 Hanc statuam ad similitudinem Iesu vultus formatā  
 tradebant, quæ permansit vsque ad tempora nostra  
 quam oculis nostris inspeximus. **B E D A:** Hunc er  
 go Valerianum dei vindicta statim consequitur. Nā  
 à Sapore rege Persarum capitur, ibiq; luminibus orba  
 tus, senectute miserabili consenescit. Galienus eius fili  
 us postquam summam rerum solus obtinuit, tam cla  
 ro dei iudicio territus, moderatius agens persecutio  
 nem in nostros cessare facit. Ob meritum tamen vel  
 paternæ theomachiæ, innumera Barbaris assurgenti  
 bus regni detrimenta sustinuit. Tunc temporis Cy

RERVM MEMO. LIB. VII.

prianus Carthaginensis episcopus, cuius doctissima  
extant opuscula, martyrio coronatur. Stephanus quo-  
que & Xystus, Romæ episcopi, decedunt martyrio.

DE PAVLO Samosateno

heretico.

Caput VII.

**I**Taque post Xystum Romanum pontificem, Dio-  
nysius subrogatur, Paulus de Samosata suscepit sa-  
cerdotiū. Hic in hæresim deuoluitur, dicens Chri-  
stum communis naturæ tantummodo hominem fu-  
isse. Tunc celebratur concilium, rogaturque Dionysi-  
us adesse, qui senectutis causa prohibetur, sed adest p-  
epistolam. statuitur Paulus in medio, & frequenti tra-  
ctatu & disputationibus arguitur, confidenribus ve-  
nerabilibus episcopis, & blasphemiam eius publican-  
tibus. Firmiliano scilicet à Cæsarea Cappadociæ, He-  
leno Sardensi, Nicoma ab Iconio, & Hymengo Hiero-  
solymorum præcipuo sacerdote, & vicinæ huic vrbi  
Cæsareæ Theoteco, Athenodoro & Gregorio Pon-  
ti prouinciæ sacerdotibus. Hic autem Gregorius cun-  
ctorum sermone celeberrimus habetur & potens in  
operatione signorum. Hic forte duobus fratribus ha-  
bentibus possessionem stagni, & de captura piscium  
sæpe litigantibus vsque ad humani sanguinis effusio-  
nem, medius interuenit: & facta oratione cruentam  
deinceps inhibens fratrum contentionem, aquas abi-  
re iubet, & recedunt, fitq; solum frugum quod antea  
fuerat nauium ferax. Sed & in quodam loco cum ad  
cōstruendā ecclesiā rupes obesset, pnoctās in oratiōe  
trāstulit rupē. Itē cū per alpes transfiret aliqñ, necessitas

E ij

## HAYMO DE CHRISTIA.

genium coactus, ad fanum diuertit Apollinis, ibique pernoctat. Quo mane recedente, recedit & dæmon: poscitur dare responsa, vt prius, obmutescit. Consultur à sacerdote, opponit titulum aduentus Gregorij. Mox sacerdos occupat viam, perueniensque ad Gregorium, querelam expulsi numinis exponit, questumque deplorat amissum. At ille scribit epistolam in hæc verba: Gregorius Apollini: Permitto tibi redire ad locum tuum & agere quæ consueuisti. Hanc sacerdos ad fanum fert epistolam, ponitque iuxta simulacrum. Adest iterum dæmon, iterum dat responsa. Tunc sacerdos in semetipsum conuersus ait: Quomodo non multo melior est Gregorius isto Apolline: citius obtemperat iussis. Et descendens eadem hora ad Gregorium, referensque epistolam, rem ordine pandit, vtque se offerat deo rogat. Tunc relicta gentilitate factus est ab eo catechuminus, & cum se castissimæ vitæ & abstinentissimæ mancipasset, etiã baptismum consequitur, & in fide & virtute proficit, quod beati Gregorij successor in episcopatu efficitur, sed & inde Gregorius ingenij sui nobis in paruo maxima monumenta dereliquit.

NOTA metaphrasim Gregorij  
martyris & episcopi Neo-  
cæsariæ. Cap. VIII.

**I**N Ecclesiasten namque metaphrasim scribit magnificentissime, & catholicæ fidei expositionem breuiter ita continentem: Vnus deus pater verbi viuētis, sapientiæ subsistētis, & virtutis suæ & figuræ, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti, vnus deus solus ex solo deo, figura & imago deitatis, verbū penetrās, sa-

RERVM MEMO. LIB. VII.

piencia cōprehendens omnia, & virtus qua tota crea-  
tura fieri potuit. Filius verus veri, & inuisibilis ex inui-  
sibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immorta-  
lis ex immortalī, & sempitern⁹ ex sempiterno. Vnus  
spiritus sanctus ex deo substantiam habens, & qui p  
filiū apparuit imago filij perfecti perfecta, viuētibus  
causa sanctitatis, sanctificationis præstatrix, per quē  
deus super omnia & in om̄ibus cognoscitur, & filius  
per quē omnia. Et trinitas ista perfecta maiestate &  
sempiternitate & regno minime diuiditur, neq; ab ali  
enatur. Igit̄ neq; factū quid aut seruēs in trinitate, ne-  
que superinductū tanquam antehac quidē non sub-  
sistens, postea vero superingressum. Neq; ita defuit  
vnquā filius patri, neq; filio spiritus sanctus, sed incō-  
uertibilis, incōmutabilis eadē trinitas semper. Hac-  
tenus de Gregorio.

GALIENVS imperator regnat  
annis xv. Caput IX.

**I**Nterea Dionysius apud Alexandria in pace eccle-  
siastica diem obiit, decē & octo annis functus sa-  
cerdotio, Maximus succedit.

CLAVDIVS regnat annis duobus, Ca. X.

**G**Alienus q̄q; moriēs Claudiū habet successorē,  
q̄ in breui morit̄, Aureliano succedēte. Cuius  
temporibus cōgregato apud Antiochiam cō-  
cilio, Paulus Samosatenus vltima animaduersione  
damnatur, disputāte cum eo Malchione quodā per-  
fectæ eruditionis viro, excipientibusq; notariis. Quæ  
disputatio ita magnifice ab eo & accurate habita est,  
vt nunc quoque legentibus sit in admiratione. Itaq;



## HAYMO DE CHRISTIA.

secundo iam manifeste Paulus hæreticus cōfutatur, datis epistolis Dionysio, Romano pontifici, & Maximo Alexandrino, cuius hæresis & damnatio innotescit & mores. Qualiter filium dei negaret descendisse de celo, sed à Maria cœpisse assereret, & initium habuisse de terra. Qualiter etiam psalmos qui in dominum nostrum Iesum Christum dicebantur, cessare fecisset, velut neotericos, & nuper inuentos. Per semetipsum vero compositos, diebus Paschæ in medio ecclesiæ canere fecisset mulieres, quas ipse (horrendum auditu) de se instituerat. Qualiter etiam incedens per plateam, tali quadam ambitione vteretur, vt publice epistolas relegeret, atq; in auditu omnium & oculis dictaret, assistentibus sibi in platea notariis, quanquã superbe etiam tribunal in ecclesia sibi, multo altius quã fuerat, collocasset, & verbũ faciens iactaret supra modum dexteram, ac palmam femori illideret, pede quocumque subsultaret, & scabelhũ feriret, & more theatræ ab auditoribus voces clamosas & plausum expeteret. Maxime impudenter etiam mulieres secum habitare permisisset, & presbyteris & diaconis, qui eius morẽ gerebant, similem dedisset licentiam.

### Caput XI.

**I**gitur damnato & expulso ab ecclesia cū exire nō let, publica manu ex mādato Aureliani imperatoris, Domnus noīe in ecclesia Antiochena succedit ep̄s. Interea malis cōsiliis deprauatus Aurelianus, p̄secutionē meditātin n̄os, eousq; vt scriptis literis volēti subscribere, dextera dei interuenerit, & subscriptio nē deturbauerit, fulmen quoq; ante eum magno pa-

RERVM MEMO. LIB. .VII.

nore circumstantium ruerit, ac non multo post morte subita condemnatur.

AVRELIANVS regnat annis sex.

Caput XII.

**C**VI Probus succedit, cui & totidē annis consummato, Gaius cum filijs Numeriano & Carino succedit. Quibus in breui consummatis, regnat Diocletianus, sed paulo ante imperium eius Dionysius Romanus pontifex obiit.

DIONYSIVS PAPA SEDIT AN-

nis nouem. Gaius cum filijs regnat duobus annis nec integris.

Cap. XIII.

**B**Eatus quoq; qui tunc meruit rapi de mūdo, ne videret mala quæ iste Diocletianus mox intulit ecclesijs ultra q̄ credi potest. Tunc apostolus tui succedit Felix, quo tempore Manes magus quidā, secundū nomen suū insaniens, Perses genere, à quo & Manichæorum hæresis, nouam sectam facit, & dogmata quædam profert, à diuersis mutuata hereticis, & nunc Christum se simulat, nunc paraclerum se nominat. Et elegit duodecim ad similitudinem Christi discipulos.

FELIX Papa fedit annis sex.

Caput XIII.

**I**Gitur Felice Papa cōsummato, Euthicianus succedit: quo in breui cōsummato, Gaius episcopus eligitur. Hic iam tempore Eusebij xv. annis sacerdotio perfunctus, Marcellum relinquit successorē, quē iam tempus persecutionis inuenit.

E. iij